

ПРОСОДИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ДИСКУРСНИХ МАРКЕРІВ У ПРОМОВАХ М.ОБАМИ

У статті аналізуються основні особливості відтворення просодичної реалізації дискурсних маркерів залежно від їх функції та локалізації у фразі. Робота виконана на матеріалі промов М.Обами.

Ключові слова: просодична реалізація, дискурсні маркери, функції та локалізація, промови М.Обами, переклад

В статье анализируются основные особенности отражения в переводе просодической реализации дискурсивных маркеров в зависимости от их функции и локализации во фразе. Работа выполнена на материале речей М.Обамы.

Ключевые слова: просодическая реализация, дискурсивные маркеры, функции и локализация, речи М.Обамы, перевод

The article deals with main features of prosodic realization of discourse markers in terms of their function and position in the utterance as well as the problems of rendering discourse markers. The author studies discourse markers used in M.Obama's speeches.

Keywords: prosodic realization, discourse markers, function and position in the utterance, M.Obama's speeches, rendering discourse markers

Зв'язність дискурсу є однією з найважливіших його ознак. Подана стаття присвячена розгляді просодичної реалізації дискурсних маркерів у промовах М.Обами. Різновид дискурсу протокольних промов насичений дискурсними елементами. Тривалість дискурсу в часі вимагає різноманітних методів членування, впорядкування і зв'язку, цим і пояснюється поява безлічі дискурсних елементів, що здійснюють функцію інтеграції. Це результат впливу чинників усності, спонтанності, певною мірою мовленнєвої імпровізації.

Більшість лінгвістів під дискурсним елементом розуміють елементи висловлювання, що грають важливу роль у організації змісту й побудові дискурсу [Чубарова 2008, 399]. Окрім реалізації когерентних відношень, засоби зв'язності дискурсу характеризуються певною семантикою й виконують прагматичні функції. Останні полягають у забезпеченні правильного розуміння дискурсу. С.С.Молчанова стверджує, що більшість елементів зв'язку здатні відображати позицію мовця щодо змісту висловлювання, його оцінку власної системи знань, процес взаємодії мовця й слухача, логічні відношення між повідомленими фактами [Молчанова 2006, 6].

This gathering has never happened before at the White House. It's one where we're bringing together teachers and child advocates, doctors and nurses, business leaders, public servants, researchers and health experts to talk about one of the most serious and difficult problems facing our kids today, and that is the epidemic of childhood obesity in this country (Remarks by the First Lady at Childhood Obesity Summit, April 09, 2010).

Такі зустрічі ще в Білому домі не проводилися. Ми запросили судд вчителів, захисників прав дітей, лікарів і медсестер, провідних підприємців, урядовців, дослідників і фахівців у галузі медицини, щоб поговорити про чи не найсерйознішу й найскладнішу проблему, що стосується наших дітей. Про епідемію дитячого ожиріння в нашій країні.

Серед перекладознавців немає єдиної думки щодо відтворення засобів зв'язку всередині складного речення й між самостійними реченнями дискурсу. Слід відзначити, що для експлікації зв'язків між реченнями в оригіналі й перекладі використовуються сполучникові слова й словосполучення, що не вживаються як засоби зв'язку всередині речення й, навпаки, деякі внутрішні засоби зв'язку не вживаються у функції зовнішніх (сполучні займенники, прийменники, деякі сполучники та їх еквіваленти). Дискурсні елементи істотно відрізняються від сполучних елементів всередині речення.

Everyone in this administration has embraced this issue with a level of fervor and commitment. That's why we are able to be standing here today, having made so much progress in such a short period of time (Remarks by the First Lady at Childhood Obesity Summit, April 09, 2010).

Усі працівники адміністрації поставилися до цієї проблеми з інтересом і співчуттям. Ось чому ми маємо змогу стояти тут сьогодні, досягнувши такого прогресу за короткий час.

Здійсненню успішної комунікації сприяє правильна інтерпретація й переклад дискурсних елементів. Однією з можливих складностей при цьому є здатність відповідних одиниць вживатися і в недискурсній функції. Дискурсний елемент має яскраво виражену дискурсну функцію, якщо вказує на перехід від однієї частини промови до іншої, забезпечує логічну послідовність викладу й чіткість структури, відображає позицію мовця.

First of all, let me start by thanking Secretary Gates, first of all, for your very kind introduction, but more importantly for your outstanding service to this country – not just under this President, my husband, but under seven other Presidents (Remarks by the First Lady during Department of Defense Agency visit, April 09, 2010).

Перш за все, хочу подякувати Секретарю Гейтсу за дуже люб'язне привітання, а ще більше за вірне служіння нашій країні. Не тільки нинішньому Президентові, моєму чоловіку, а й семи його попередникам.

Дискурсні елементи характеризуються специфічними особливостями в усному дискурсі. Порівняно з письмовим дискурсом, в усному збільшується роль контактотворчих та власне сполучних засобів, що зумовлене перш за все часовим триванням дискурсу, а також актуалізацією міжособистісних відносин комунікантів, постійним врахуванням ролі адресата й мовця, створенням атмосфери комунікативної співпраці, необхідністю компенсувати відсутність графічних засобів членування дискурсу [Прохорова 2007, 7].

Мовець намагається створити дискурс, доступний для розуміння, зняти гіпотетично існуючі труднощі, що, в свою чергу, збільшує роль організуючого начала дискурсних елементів. Спільною функцією таких елементів є делімітація і в той же час інтеграція смислових фрагментів в рамках усього дискурсу.

Переважання дискурсних елементів на початку фрази вказує на те, що мовець прагне привернути увагу слухачів, підтримати розмову, уточнити чи додати певну інформацію або ж перейти до нової теми обговорення. В початковій позиції дискурсні елементи за-

повнюють паузи хезитації, допомагають виграти час для обдумування того, що буде сказане далі. У перекладі вживаються повні й часткові функціональні аналоги оригінальних елементів, допускається вилучення малозначних одиниць.

But today, this visit is my very time actually being anywhere inside the Pentagon – although we're not quite inside. We're very close. But I'm going to get in there. I know there's a lot going on – miles of corridors and all the "rings" I'm hearing about, and the six different zip codes. So I can see why General Eisenhower got lost (Remarks by the First Lady during Department of Defense Agency visit, April 09, 2010).

Проте сьогодні я вперше побуваю в Пентагоні. Хоч зараз ми не зовсім всередині, а поруч. Та я увійду всередину. Я вже знаю, що на мене очікує – довгі коридори, всі ці «кола», шість різних поштових індексів. Не дивно, що генерал Ейзенхауер колись тут загубився.

Порівняно невеликий відсоток вживання дискурсних елементів у середині фрази пояснюється їх меншим функціональним значенням. Вони носять характер супутнього зауваження, коментарю, додатку чи пояснення. Мовець висловлює своє ставлення до предмету висловлювання лише побіжно, для пожвавлення розмови, додаючи їй безперервності, природності. У даній групі трансформації вилучення зустрічаються ще частіше, а загальний тон висловлювання перекладачі часто нейтралізують, наближуючи до лаконічної послідовності.

And the truth is, is that parents are busy and struggling and working hard, many of them working multiple jobs. That is just the truth. People are working harder than ever. And oftentimes the cost of fresh fruits and vegetables, they keep going up, so many families can't afford to purchase the foods that they know that they need (Remarks by the First Lady at California Endowment "Building Healthier Communities" event, April 15, 2010).

Правда полягає в тому, що батьки важко працюють, часто на кількох роботах. Так, працювати стало тяжче. А вартість свіжих овочів та фруктів зростає. Далеко не всі родини можуть дозволити собі здорову та вкрай необхідну їжу.

Дискурсні елементи в кінцевій позиції з'являються в усному дискурсі вкрай рідко. Вони вживаються загалом для привабливання уваги й посилення висловлювання. Ще одна група елементів мають характер обмовки, коментарю, що стосується як усієї фрази, та і певної її частини. Виходячи з мети перекладача, він може як зберегти відповідну одиницю в перекладі для відтворення невимушеного характеру спілкування, так і вилучити її або замінити функціональним аналогом.

And at home, we had some pretty simple rules, particularly at dinner. You ate what was put before you, period. No choices, no options, no discussion. And if you didn't, you just went to bed hungry. We all know that. My mother pretends like she didn't apply those rules, but she did (Remarks by the First Lady at California Endowment "Building Healthier Communities" event, April 15, 2010).

Правила поведінки вдома були дуже простими. Особливо це стосувалося поведінки за столом. Їж, що тобі дали, й край. Ні альтернативи, ні вибору, ані обговорень. Не хочеш їсти, спи голодний. Ми всі це проходили. Моя мати робить вигляд, що вона не застосовувала таке правило. Однак це неправда.

Таким чином, ми бачимо, що дискурсні елементи в початковій позиції мають найбільшу силу й значимість. Вони частіше оформлюються в самостійну синтагму, виділяються

підвищенням тону, а тому рідше вилучаються при перекладі. Ця група також позначена найбільшою варіативністю перекладацьких функціональних аналогів, що відображають розуміння інтенції мовця.

And the fact is, is that responsibility for meeting the defining challenges of our time will soon fall to all of you. Soon, the world will be looking to your generation to make the discoveries and to build the industries that will fuel our prosperity and ensure our well-being for decades to come (Remarks by the First Lady at Youth Forum – Universidad Iberoamericana, Mexico City, Mexico, April 14, 2010).

Дійсно (без сумніву, насправді), перед вами постане необхідність вирішувати найгостріші проблеми нашого часу. Незабаром світ очікуватиме від вашого покоління нових відкриттів, створення нових галузей промисловості, які забезпечать процвітання й добробут на довгі роки.

Функціональне значення, ступінь складності граматичної структури, інтенція мовця, а також локалізація дискурсних елементів у фразі впливають на їх просодичну реалізацію. Емоційність і зацікавленість мовця змушує його шукати індивідуальні засоби вживання дискурсних елементів, що зрештою перетворюються на ідіостилю. Від інтерпретації перекладача залежить функціонування й локалізація відповідника в тексті перекладу, а також стилістична й змістова варіативність вжитих відповідників. Однак втрата дискурсних елементів, в результаті, призводить до емоційної збідності тексту цільовою мовою, а в деяких випадках навіть і повної втрати змісту.

1. Чубарова Ю.Е. Особенности функционирования дискурсивных элементов в звучащем англоязычном дискурсе //Известия Российского Государственного Педагогического университета им. А.И.Герцена: Научный журнал. – №28 (63). – С-Пб, 2008. – С. 398-401.
2. Молчанова С.Е. Функционально-семантическое поле дискурсивных коннекторов в современном английском языке: Автореф. дис. на соис. учен. степени канд. филол. наук. – Пятигорск, 2006. – С.6.
3. Прохорова А.А. Просодическое оформление дискурсивных связей в устном монологическом тексте (теоретико-экспериментальное исследование): Автореф. дис. на соис. учен. степени канд. филол. наук. – Ярославль, 2007. – С.7.4.
<http://www.whitehouse.gov/news/releases> 5.
http://kiev.usembassy.gov/main_ukr_archive-2010.html

Радчук О.В., асп.,

Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ШОТЛАНДСЬКА МОВА Р. БЕРНЗА В КОНТЕКСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ

У статті трактуються англomовні переклади з Р. Бернза у світлі (його) мовної варіативності і самобутності.

Ключові слова: Бернз, код, переклад, шотландська мова.